

**100 hull
vi lar barna
falle i**

100 hull vi lar barna falle i

SOS-barnebyer i Norge jobber for **barn som har hatt en vanskelig start på livet.**

Alle barn trenger å bli sett, at noen gir dem omsorg og kjærlighet. De har grunnleggende behov for voksne som bryr seg om dem, og gjør det som trengs for at oppveksten deres skal bli så god som mulig. Det kan være voksne rundt, i slekt, nettverk og lokalsamfunn, som anstrenger seg litt ekstra og stiller seg til disposisjon for barnet. Og det er hjelpeapparat, fra helsesøster til barnevern, som må gjøre alt de kan for at barnet raskt får trygghet og støtten det har krav på og rett til.

På de påfølgende kortene har vi beskrevet 100 hull som rammer de mest utsatt barna. Dette er uakseptable svakheter i samfunnet vårt, som vi i SOS-barnebyer skal jobbe knallhardt for å få rettet opp. Listen er ikke uttømmende.

100 hull er laget sammen med ungdom og voksne med en eller annen erfaring fra hjelpeapparatet, på alle sider av bordet. Formuleringene er våre.

SOS
BARNEBYER

Du må ha litt flaks

Du må ha litt flaks

Noe av det aller viktigste velferdssystemet vårt skal gjøre er å være et sikkerhetsnett for de av oss som trenger det. I mange tilfeller ser vi dessverre at **hjelpetiltak for utsatte barn er ofte altfor mangelfulle og for svake**. Det er sammensatte årsaker til hvorfor det er slik, både når det gjelder ressurser, kapasitet og kompetanse, men konsekvensene er de samme – barn og unge får ikke den hjelpen de trenger.

SOS
BARNEBYER

Du må ha litt flaks

Du må ha litt flaks

Vi trenger alle hjelp der vi bor og lever. **Det varierer altfor mye fra kommune til kommune hvilke tiltak som tilbys.** Hvor i landet man bor får altfor stor betydning. Sånn kan det ikke være. Barnevernet skal gi god og riktig hjelp til akkurat deg, uansett hvor du bor. Det kreves mer ressurser, høyere kvalitet, og mer samhandling mellom ulike tjenester. Hjelpen du får skal være rett for akkurat deg i den situasjonen du er i akkurat nå. Alle kommunene skal gi de samme tilbudene.

SOS
BARNEBYER

Du må ha litt flaks

Du må ha litt flaks

Norges ratifisering av FNs barnekonvensjon har medført at barn og unge i Norge er sikret grunnleggende menneskerettigheter som blant annet tilgangen til utdanning, helsehjelp, et familieliv og krav på spesiell beskyttelse. Derimot har ikke Norge valgt å ratifisere konvensjonens tredje tilleggsprotokoll som sikrer barna retten til å klage på brudd på sine rettigheter helt til FNs barnekomité. Dette medfører at **barn og unge i Norge har en svakere rettsikkerhet enn i sammenlignbare land**. Slike klageordninger er en viktig sikkerhetsventil for gode og trygge demokratier, slik at vårt velferds- og rettssystem må stå til ansvar for avgjørelsene de tar.

Du må ha litt flaks

Du må ha litt flaks

Vi skaper generasjoner av unge voksne i en negativ spiral arvet fra tidligere generasjoner. Dette gjelder spesielt barn og unge med barnevernserfaring som statistisk sett risikerer en skremmende dominoeffekt av manglende skolegang, psykisk uhelse, vedvarende lavinntekt og økt risiko for å havne utenfor arbeidslivet. I barnevernsterminologi kalles dette «generasjonsbarnevernet» - altså det faktum at barn som har hatt kontakt med barnevernet i sin egen oppvekst, ofte selv ender opp med å få kontakt med barnevernet når de blir foreldre, og dermed opprettholder en ond sirkel av barnevernsinngrep som gjentar seg fra generasjon til generasjon. Dette er selvfølgelig ikke tilfelle hos alle barnevernsbarn. Denne situasjonen er kritisk, ikke bare for de berørte ungdommene og familiene deres, men også for vårt samfunn på sikt.

**SOS
BARNEBYER**

Barnet, der fokuset burde vært

Barnet, der fokuset burde vært

Vi ser en utvikling med stadig økende forskjeller. **Vi er nå på kanten av å få en generasjon barn og unge der veldig mange kommer til å vokse opp uten de samme mulighetene som andre**, der dårligere økonomi kan gi en større risiko i form av omsorgssvikt, manglende skolegang/utdanning og kontakt med barnevern og kriminalomsorg. Dette er kritisk: For barna, familiene og på sikt samfunnet vårt. Stadig flere barn og unge vokser opp i fattigdom, opplever ensomhet og deltar mindre i organiserte fritidsaktiviteter. Denne trenden ser vi spesielt i levekårsutsatte områder i storbyer, men også generelt for lavinntektsfamilier og barn i sårbare omsorgssituasjoner.

SOS
BARNEBYER

Barnet, der fokuset burde vært

Barnet, der fokuset burde vært

Det å ha et trygt sted å bo er et grunnleggende behov for oss alle, og det er avgjørende for at vi skal kunne leve våre liv fullt ut. Flere barn og unge opplever derimot ikke dette i Norge. Enten ved at de bor i hjem som er utrygge, på mottak eller i bokollektiv-løsninger som kan oppleves utrygge. Når barn og unge skal plasseres, enten i en familielignende-løsning, på institusjoner eller i bokollektiv, er det viktig at det kartlegges hvorvidt dette er det beste alternativet for akkurat dette barnet. Økonomi eller mulige alternativer bør ikke trumfe barnets beste. **Vi mangler en fleksibilitet i løsninger for barn som ikke kan bo med foreldre.** Det er flere barn som opplever at de ikke får ha innflytelse på hva slags boløsning som velges av de som er tilgjengelig. Kommuner melder også tilbake at de har et lite handlingsrom til å finne alternative boløsninger for barn og unge.

SOS
BARNEBYER

Barnet, der fokuset burde vært

Barnet, der fokuset burde vært

Barn og ungdom med store atferdsproblemer får ofte ikke den hjelpen de trenger tidsnok. Mange barn får feil hjelp, de får hjelp for sent, eller tiltakene er ikke omfattende nok. Dette kan føre til at de utvikler atferdsvansker som de kunne vært foruten. Disse barna risikerer også mange følgefeil ved at de blir møtt med for mye tvangsbruk i skolen og på institusjoner. Helsetilsynet påpeker at barnevernets undersøkelser ikke gjennomfører en nok helhetlig vurdering av barnets situasjon.

Barnet, der fokuset burde vært

Barnet, der fokuset burde vært

Barn og unge faller lettere utenfor, fordi vi som samfunn er dårligere til å se dem. Over flere år er det stadig flere barn og unge som ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter, som opplever ensomhet og psykisk uhelse. Vi ser allerede fra tidlig alder at noen barn ikke har samme utgangspunkt som andre barn, men vi går ikke inn med tidlig innsats og forebyggende tiltak for å utjevne forskjellene.

**SOS
BARNEBYER**

Barnet, der fokuset burde vært

Barnet, der fokuset burde vært

Mange barn og unge vokser opp i dag med en hjemmesituasjon hvor mange av utfordringene andre barn opplever, er fjernet og tatt hånd om av foreldrene deres. Barn skjermes for risiko, også i lek, og får ikke testet tilstrekkelig hva de tåler.

Vi gjør ikke barn og unge robuste nok. Barn og unge har et medfødt ønske om å lykkes og å være best i sitt univers, og de har et medfødt ønske om å snakke og handle på egne vegne. Vi har som samfunn et høyt fokus på barn og unges medvirkning nettopp av denne grunn. Forskning av oppvekstseksperter og doktor Justin Coulson, har vist at når vi gjør ting for barna våre som de kunne gjort selv på en utviklingsmessig og hensiktsfull måte, så svekker vi deres kapasitet. I følge The New York Times viser forskning at barn med ekstremt involverte foreldre ofte lykkes bra – og bedre enn andre – med å utdanne seg og finne en god jobb. De er imidlertid mindre selvstendige og har større risiko for angst og depresjon.

**SOS
BARNEBYER**

Barnet, der fokuset burde vært

Barnet, der fokuset burde vært

Barn skal være medvirkende i sitt eget liv, og ha innflytelse på de beslutningene som tas som berører dem. De bør også være en kilde til kunnskap om seg selv, om opplevelser de har hatt og tanker de har. Det er ofte vanskelig å få til god medvirkning fra barn og unge slik som praksis er mange steder, både fordi det kan være språklige utfordringer, interesse, eller lite tillit til voksne som gjør at barnet ikke vil åpne seg eller snakke sannferdig. Mange barn opplever det også som skremmende at alt skrives ned under samtalen. Det hemmer kontakt/relasjon og kan styrke følelsen av å måtte veie sine ord. **Mange tjenester har for lite kompetanse og forståelse på medvirkningsarbeid**, og for få egnede verktøy. Barnas meninger tillegges for liten vekt.

Barnet, der fokuset burde vært

Barnet, der fokuset burde vært

Barns medvirkning er grunnleggende. Likevel kan **feil bruk av medvirkning føre til at ansvaret for beslutninger legges på barn**. Barn har rett til å bli hørt, men de har også rett til å ikke uttale seg jf. Barnekonvensjonen. I alvorlige barnevernssaker der det vurderes omsorgsovertakelse eller i saker om samvær, er det viktig at det tas hensyn til at barn verken har ansvar for beslutningen, og at barna som uttaler seg befinner seg i en krevende lojalitetskonflikt. Dette er krevende vurderinger som krever barnefaglig kompetanse.

SOS
BARNEBYER

Barnet, der fokuset burde vært

Barnet, der fokuset burde vært

Barn og unge opplever at deres rett på personvern brytes av biologiske foreldre på nett. I rapporten «*Debatten om barnevernet i sosiale medier. Kartlegging av aktørene i den norske barneverndebatten i sosiale medier*» avdekkes blant annet i hvor stort omfang barn og unges rett til rettsikkerhet og personvern brytes. Det fremkom ofte hvordan foreldre under fullt navn deler konkrete og personlige historier om erfaringer med barnevernet hvor barn lett kan identifiseres da foreldrene skriver under fullt navn og tidvis detaljrikt om det de har opplevd.

**SOS
BARNEBYER**

Barnet, der fokuset burde vært

Barnet, der fokuset burde vært

Barn får ikke vite når foreldre har permisjon eller slipper ut av fengsel, såfremt de ikke selv er ofrene eller etterlatte til ofrene for den kriminelle handlingen. De er ikke såkalt definert juridisk som en berørt part i saken, selv om de absolutt må leve med foreldrenes handlinger. Dette gjelder også ovenfor andre voksne som har vært en omsorgsperson i barnets liv. Ifølge en kartlegging Aftenposten foretok i 2020 ble 89 norske menn siktet, tiltalt eller dømt for å ha spredt overgrepssbilder av barn i pedofile nettverk. Over halvparten av disse skal ha bodd med barn. **Barn av foreldre som er dømt for alvorlige kriminelle handlinger ovenfor andre, har ikke ett skikkelig offervern.** Varslingsplikt til barn av innsatte som omhandler fysisk vold, psykisk vold, seksuelle overgrep og drap er ikke til stede.

SOS
BARNEBYER

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Hele en tredjedel av omsorgsovertagelsene som skjer i Norge er basert på at foreldre har manglende foreldreferdigheter, og altfor mange barn i Norge opplever å vokse opp i omsorgssituasjoner som ikke er tilfredsstillende. Tidlig innsats er et avgjørende stikkord for å sikre at flere barn kan vokse opp trygt og godt i sin egen familie. **Lavterskel tilbud for å styrke foreldrenes evner til å ta seg godt av egne barn er nesten fraværende mange steder.** Innsatsen settes inn for sent, og den er svært mangelfull. Man har ikke tid til å bygge gode relasjoner med foreldrene som sliter, og man klarer ikke å få fjernet de hindrene som gjør at problemene vokser seg for store for veldig mange.

SOS
BARNEBYER

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Det er utfordrende økonomiske tider for mange familier. Mange har også andre sammensatte problemer. Vi vet at når familier sliter med en eller flere utfordringer kan det gå utover familiehverdagen negativt. Blant annet viser forskning at når familier opplever dårlig økonomi blir det mer krangling innad i husholdningen. Vi ser også at stadig flere familier ser seg nødt til å motta hjelp fra frivillige organisasjoner og matsentraler. Mange ville hatt stor nytte av hjelp til helt basis gjøremål i hjemmet, som vask, handling, barnepass, for å ta av belastningen som gjør mindre problemer uoverstigelige. **Mange familier opplever at det er få eller lite tilgjengelige kortsiktige hjelpetiltak som kan bidra i utfordrende tider.** Det er rett og slett for lite innsats for å hjelpe familier som sliter med de enkle tingene som i sum blir store. Dessuten er det vanskelig for foreldrene å finne ut hva slags hjelpetiltak som faktisk finnes i kommunen.

SOS
BARNEBYER

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Barn og foreldre får ikke reell og forsvarlig medvirkning ved valg av tjenestetilbud og hjelpetiltak. **For mange barn og foreldre blir ikke spurt om hva slags hjelp de vil ha og trenger.** Barn, unge og familier må bli sett og tatt på alvor. De skal ha mulighet til å medvirke og ha innflytelse både i planlegging av tjenestene de får av barnevernet og i oppfølgingen av tiltak. En faktisk opplevelse av å ha makt i eget liv, og kunne påvirke hvor man bor, og hvilken hjelp er ikke bare barnerettslig viktig og riktig, men vil kunne øke sannsynligheten for at man lykkes med å danne det kritiske element i hjelpen – nemlig relasjon.

SOS
BARNEBYER

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Det er ønskelig at barnets nettverk i større grad blir involvert og engasjert når en familie sliter. Det handler om familie og venner, men også om skole og fritid. **Det er i dag for tilfeldig og for variabelt hvordan tjenestene klarer å involvere barnets nettverk.**

SOS
BARNEBYER

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Alle foreldre som går fra hverandre, har obligatorisk meklings-tid. De fleste gjør dette hos Familievernkontoret, men det er dessverre et **manglende barneperspektiv i familievernet**. Familievernkontoret er et lavterskeltilbud som er gratis og tilgjengelig over hele landet. De er derfor i kontakt med mange familier som strever på ulikt vis. Likevel snakker de nesten aldri med barn. Det er bekymringsfullt. Familievernkontoret melder sjelden bekymring til barneverntjenesten, og mye kan tyde på en manglende tillit mellom barnevern og familievern.

SOS
BARNEBYER

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Over ti prosent av alle barn i Norge lever i lavinntektsfamilier.

Dette betyr i praksis at altfor mange barn bor i for trange boliger, familiene har dårligere levekår, mange har ikke råd til fritids-tilbud. Mange foreldre som sliter med økonomien, sliter ofte også med dårlig psykisk helse. Dette rammer barna hardt, i tillegg til at de i praksis blir utestengt fra mange av arenaene jevnaldrende er på. Det økonomiske presset mellom ungdommene oppleves også som ekskluderende. På toppen av det hele, er det en tendens til at familier med lav inntekt samles på geografiske avgrensede områder – noe som forsterker opplevelsen av utenforskap.

**SOS
BARNEBYER**

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

En av fire barn opplever at foreldrene går fra hverandre i løpet av oppveksten. Noen av disse **barna opplever et så høyt konfliktnivå mellom foreldrene at det går ut over deres trivsel og helse.** Foreldrekonflikter kan bidra til psykiske vansker, søvnvansker, kroppslige helseproblemer, endrede fysiologiske reaksjoner og utagerende atferd hos barn. Konfliktene kan være særlig skadelige for barn dersom de er langvarige, intense, personorienterte, fiendtlige, eller dersom barnet er tema eller involveres i konflikten mellom foreldrene. Få hjelpeinstanser gir foreldrene hjelp til å håndtere situasjonen til det bedre for barna. Det er krevende - både faglig og ressursmessig, og unngås, selv om dette er kjernen i barnas/ungdommenes problemer.

SOS
BARNEBYER

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Om lag **fem prosent av alle barn og unge opplever alvorlig fysisk vold fra foreldre i løpet av oppveksten**. Altfor mange **barn er vitne til vold**, noe som kan være like skadelig som å selv bli utsatt for volden. Barn som er eksponert for vold i hjemmet viser i mange tilfeller større grad av vansker på skolen i form av atferdsproblemer, hyperaktivitet, sosial tilbaketrekning og lærevansker. Eksponering for vold i hjemmet kan også gi andre langtidseffekter, som økt risiko for å begå kriminalitet, angst og depresjon, selvmord, seksuelle overgrep, og utvikling av rus- og alkoholproblemer.

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

For noen barn er det best å bo sammen med foreldrene med forsterket hjelp (i hjemmet) over lang tid. **Mange barn som hadde hatt best av å bo hjemme med forsterket hjelp, risikerer å bli plassert utenfor hjemmet fordi deres foreldre ikke kan ivareta deres behov alene.** Spesielt gjelder dette barn med foreldre som har dårligere fungering i perioder, men kan fungere godt i andre perioder. Familiesentre gir ofte for korte opphold med tilbud om veiledning, eller brukes kun i utredningsøyemed. Det finnes for få alternativer og et behov for å tenke utenfor alternativene fosterhjem eller institusjon som omsorgsplassering.

SOS
BARNEBYER

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Barneverntjenesten opplever ofte at barn og ungdom som er i kontakt med dem instrueres av foreldrene. Dermed blir samtaler med barneverntjenesten i seg selv belastende for barna som opplever foreldre som vil dekke over forhold hjemme, og det medfører at familien og barna ikke får den hjelpen de er i behov av. Samtidig legger domstolene stor vekt på barnas mening, noe man i noen saker risikerer er meninger pålagt av foreldrene. **Det finnes lite kunnskap om instruering av barn, og konsekvensene av dette for de barna det gjelder.**

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Oppfølgingen av foreldre etter omsorgsovertakelse er for ofte mangelfull, lite konkret og usystematisk. Samtidig er det slik at vi har **begrenset kunnskap om hvordan barnevernstjenesten følger opp foreldre, og hvilke vurderinger som gjøres i forbindelse med gjenforening**. Vi vet også for lite om foreldrenes erfaringer.

SOS
BARNEBYER

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Relasjonen mellom biologiske foreldre og barnevernstjernen er for ofte preget av konflikt og manglende tillit.

Det er utfordrende at de samme som har fremmet sak om omsorgsovertakelse skal fortsette å ha et samarbeid med foreldrene etter omsorgsovertakelsen. I en atmosfære av mistillit, skal det sikres gode samvær, og helst grunnlag for tilbakeføring av barna. Og dette skal gjøres på en måte som barnet tar minst mulig skade av. Her mangler mye kompetanse, og det mangler verktøy og tiltak for å senke konfliktnivå og bedre samarbeid mellom barnevernet og biologiske foreldre.

**SOS
BARNEBYER**

Hjemme hos foreldrene

Hjemme hos foreldrene

Foreldre har flere rettigheter i møte med barneverntjenesten; støtteperson, advokathjelp og tolketjenester hvis det er nødvendig. Barnevernet er en av våre viktigste velferdstjenester, og myndighetsutøvelsen er kompleks og krevende. Barnevernet har myndighet til å gjennomføre inngripende tvang mot barn og familier, og står i en særstilling blant våre kommunale tjenester. Det er derfor et særskilt viktig prinsipp at foreldre har rett til bistand og oppfølging i møte med denne tjenesten. Barneverntjenesten rapporterer derimot at støttepersonsordningen er en lite brukt ordning, men oppleves i liten grad som en objektiv støtte når den blir brukt. **Foreldrenes rett-sikkerhet svekkes når de ikke informeres godt nok om, eller benytter seg av deres rettigheter i undersøkelsesfasen.**

SOS
BARNEBYER

Fosterhjemmet

Fosterhjemmet

Det er stor mangel på fosterhjem. Mange kommuner og Bufetat strever med å finne egnede hjem for barna, og altfor mange barn blir ventende altfor lenge før de plasseres.

Mangel på fosterhjem er åpenbart skadelig for barna, som må belage seg på lengre opphold i beredskapshjem, biologisk hjem, eller dårligere egnede hjem når de først får plassering og flere brudd som resultat. Dessuten, barn som flyttes fra sine biologiske foreldre har ulike behov. Ikke alle fosterhjems-løsninger eller institusjonsløsninger passer alle. Det er altfor lite variasjon i tilbudene til barn som må flytte fra sine foreldre. En annen konsekvens av manglende fosterhjem, er at man for ofte ikke oppfyller lovens punkt om geografisk nærhet

**SOS
BARNEBYER**

Fosterhjemmet

Fosterhjemmet

Barnets nettverk involveres altfor sjelden og altfor usystematisk når en familie sliter. **Manglende systematikk og lite fleksibilitet gjør at barnevernet er altfor dårlig til å rekruttere fosterhjem i barnas nettverk.** Med slike tiltak kunne flere av barna bli boende i sitt lokale miljø. Samtidig, **i mange tilfeller er ikke opplæring og forberedelse tilstrekkelig for de som skal bli fosterhjem.** Ikke alle fosterforeldre opplever å få all den nødvendige informasjonen de trenger om barna for å kunne ivareta omsorgsoppgavet sitt. Svak forberedelse kan føre til dårligere hjem for barna og dermed også bidra til hyppigere brudd – noe som er det stikk motsatte av hensikten med å engasjere nettverk.

Fosterhjemmet

Fosterhjemmet

Fosterforeldre har krevende oppgaver, med barn som er preget av oppvekst i en familie som ikke klarte å gi de god omsorg. Mange strever med å stå i oppgaven. Det blir vanskeligere å skape et godt hjem for barnet, og det blir oftere enn nødvendige brudd. **Mange fosterforeldre får lite oppfølging, opplever at de har få rettigheter, og kompensasjonen er dårlig.** Rammebetingelsene, både lønn og oppfølging, de får fra offentlige fosterhjem er dårligere enn hos private tilbydere.

SOS
BARNEBYER

Fosterhjemmet

Fosterhjemmet

En omsorgsovertakelse er svært krevende for alle parter, og spesielt for barna. Det er derfor helt avgjørende at man raskt klarer å etablere noe trygghet og stabilitet i den nye tilværelsen.

Fosterforeldrene og barna gis for lite og for varierende hjelp til å raskt å etablere sitt felles hjem, til å bli en familie, til å gi barna medinnflytelse. Derfor er flere barn utrygge, relasjonene i den nye familien er ustabile, som bidrar til at fosterfamiliene ofte sprekker.

SOS
BARNEBYER

Fosterhjemmet

Fosterhjemmet

De fleste søsken bør få vokse opp sammen. For mange er bror og søster de eneste stabile og nære, og derfor uvurderlige ressurser både i oppveksten og i voksen alder. Likevel, **seks av ti søsken splittes ved omsorgsovertakelse**. Syv av ti barnevernstjenester opplever det utfordrende å plassere søsken sammen i fosterhjem. Ofte er det helt praktiske forhold, at det ikke finnes fosterhjem som kan ta imot flere barn, som gjør at de splittes. Selv om barnets beste tydelig er å bo med sine søsken.

SOS
BARNEBYER

Fosterhjemmet

Fosterhjemmet

Manglende mangfold i fosterhjem gjør at barns rett til religiøs-, kulturell- og språklig tilhørighet i mange tilfeller blir brutt. Barn risikerer da å miste tilknytningen til egen kultur og religion, samt morsmålet sitt og med det grunnlag for tilknytning med sin biologiske familie. Norge bryter FNs barnekonvensjon og barn i fosterhjem mister sine rettigheter.

Fosterhjemmet

36, 37, 38, 39

Fosterhjemmet

I 2021 hadde barn i barnevernet i gjennomsnitt mellom 10 og 12 samvær i året med mor, eller begge foreldre sammen. Samvær har en selvstendig verdi, det handler om å bevare kontakt og en relasjon mellom barn og foreldre, og det bør anstrenge for å skape gode samvær for barnet. Spesielt er dette viktig med tanke på gjenforening. Samtidig har vi **begrenset kunnskap om gjennomføring av samvær og konsekvensene for de barna det angår**. Vi er kjent med at det i noen tilfeller er slik at **barn må reise langt for å delta på samvær** og at **omfanget av samvær med både mor, far, søsken og slekt blir så omfattende at barna beskriver samvær som belastende, og at det går ut over deres fritid**. I andre tilfeller hører vi om saker der **det gjennomføres samvær til tross for at barna ikke ønsker dette**.

Når institusjon er hjemme

Når institusjon er hjemme

Barn plassert i institusjoner får i liten grad et tilbud tilpasset behovene sine. Institusjonene bærer preg av at de ikke er innrettet etter utviklingen av plasseringer de siste årene hvor fokuset har vært primært et alternativ til fosterhjemsplasse-
ringer. Barn og unge som trenger institusjonsplassering er helt avhengige av at de kommer til et tilbud hvor behovene til barn og unge er individuelt tilrettelagt og tilgjengelig. I dag ser vi at institusjonstilbudet ikke klarer å tilpasse seg barn og unge godt nok.

**SOS
BARNEBYER**

Når institusjon er hjemme

Når institusjon er hjemme

Det er for svak helhetlig kartlegging av de faktiske behov det enkelte barn har, og tilbudet bærer preg av dette. Kompetansen på de enkelte institusjonene er variabel og høy turnover samt høyt antall sykemeldinger påvirker også negativt. Samarbeidet med hjelpeapparatet utenfor institusjonene er også variabel hva gjelder både somatisk og psykisk helse, samt skole og pedagogisk psykologisk tjeneste. Det er svak grad av forpliktelse fra den enkelte enhet, ansvar pulveriseres, og **barna risikerer i for stor grad å bli en kasteball i systemene.**

Når institusjon er hjemme

Når institusjon er hjemme

Barn på institusjon plasseres i forskjellige grupper som omsorg, rus, atferd og akutt. Institusjonene blir godkjent i henhold til hvilke kategorier og paragrafer de kan motta barn og er innrettet deretter. Praksis viser at barn på institusjon har sammensatte utfordringer og passer ofte dårlig inn i nåværende inndelinger av grupper. **Behovet til barnet er ikke i sentrum når de blir plassert på institusjon.** Omsorgsplasseringer er nærmest blitt en gruppe hvor "alle" passer.

SOS
BARNEBYER

Når institusjon er hjemme

Når institusjon er hjemme

Vi bryr oss mindre om barnas egne ressurser og kapasitet, enn vi gjør om bakgrunnen deres. Vi ser at når barn plasseres i institusjon eller andre lignende tiltak så er det en mangelfull kartlegging og kunnskap om det enkelte barns ressurser og interesser. I beskrivelsen av barnet som institusjonene får, foreligger det ikke en forpliktende beskrivelse av barnets ressurser og interesser. Dette bør kartlegges i like stor grad som barnets utfordringer.

Når institusjon er hjemme

Når institusjon er hjemme

Institusjonenes tilbud til barna er preget av variabel kompetanse og en stadig endrende ansattgruppe. Mange ansatte på institusjonene har høy kompetanse og det settes også tydelig krav til utdanning. Samtidig er det høy grad av turnover og høyt antall sykemeldinger. En vil kunne anta at bruken av vikarer er utstrakt. Dette skaper igjen uforutsigbarhet og for liten stabilitet for barna. Det settes i for liten grad fokus på disse strukturelle utfordringene.

**SOS
BARNEBYER**

Når institusjon er hjemme

Når institusjon er hjemme

Forutsigbarhet i plasseringen er svært svak. **Barn på institusjon har en stor grad av uforutsigbarhet i hvor de skal være framover** og dermed hvilke voksne som skal være rundt dem. Noen går og venter på fosterhjem og andre venter på noe som ikke er avklart. Konsekvensene av dette er blant annet at barn går og venter på nok et brudd og sannsynligvis ikke orker å investere i relasjoner til de voksne på institusjonene. En skal ikke glemme at de aller fleste barn på institusjon har flere brudd bak seg og for hvert brudd minker sannsynligheten for tillit til voksne og hjelpen som tilbys.

Når institusjon er hjemme

Når institusjon er hjemme

Institusjonsplasseringer blir brukt som siste utvei og det gjør at noen barn får hjelp for sent. I flere år har det vært en villet politikk at det foretrukne plasseringsalternativet er fosterhjem. Dette gjelder flere barn, men absolutt ikke alle. Noen barn ønsker ikke en ny familie, noen barn synes det blir altfor tett i en familie og andre barn igjen har behov for profesjonell hjelp. For disse barna kan en fosterhjemsplassing bli nærmest et planlagt nederlag som medfører opptil flere brudd. Bruddene er svært negative på flere plan og barnets tillitt og egenverd synker ved hvert eneste ett.

**SOS
BARNEBYER**

Barn på flukt

Barn på flukt

Barn som flykter alene til Norge må fortsatt vente altfor lenge før de blir bosatt på en måte som gir dem god omsorg. Først må de sitte lenge i et statlig mottak. Når de kommer til en kommune, må altfor mange bo i institusjonslignende fellesskap. De forblir uten den omsorgen de trenger, og uten den oppfølgingen barn og unge som har hatt skremmende opplevelser trenger. Forslaget om hurtigbosetting er enda ikke utredet skikkelig.

SOS
BARNEBYER

Barn på flukt

Barn på flukt

Altfor mange barn og unge som har flyktet alene til Norge opplever å bo lenge i utrygge og upassende boforhold på mottak. I en rekke rapporter og artikler har vi kunnet lese om hvordan barn og unge i asylmottak opplever deres bosituasjon. Her trekkes spesielt frem at flere opplever trakassering, vold, utrygghet og mangel på barnefaglig kompetanse.

Barn på flukt

Barn på flukt

Ungdom som har flyktet alene til Norge har vært nødt til å reise fra familie og venner, hjemmene sine og kjente omgivelser. De fleste har hatt en strabasøs og til tider livsfarlig ferd mot Norge, for så å bli boende i statlige mottak i månedsvis. Når de endelig blir bosatt i en kommune, er det som oftest institusjonslignende tiltak eller hybelløsninger de plasseres i. **Barn som har flyktet alene til Norge får ikke den barnefaglige kompetansen og omsorgen de trenger,** isteden får de institusjoner, endeløs venting, og voksenrelasjoner på turnus. Altfor mange får ikke den tryggheten og det fellesskapet de trenger, som kan gi dem en følelse av å høre til.

SOS
BARNEBYER

Barn på flukt

Barn på flukt

Enslige mindreårige flyktninger er, som ungdommer flest, opp-tatt av skole, fritidsaktiviteter, fremtidsdrømmer og venner. For barn og unge som har flyktet hit, er Norge et ukjent land, de kan ikke kodene, forstår ikke kulturen helt, og vet ikke hvordan de skal komme på innsiden. **Mange barn som har flyktet til Norge opplever utenforskap.** De trenger venner og nettverk med jevnaldrende fra sitt nye lokalsamfunn! Det er vanskelig, forteller de oss. Mange blir i stedet i stor grad sittende mye for seg selv, eller kun med andre fra samme land. De får lite mulighet til å delta i samfunnet, og spesielt i feriene blir de overlatt mye til seg selv.

SOS
BARNEBYER

Barn på flukt

Barn på flukt

Enslige mindreårige asylsøkere får ikke det helsetilbudet de trenger. Enslige mindreårige barn som har flyktet alene til Norge har gått gjennom ting de færreste av oss kan forstå og bærer på en tung bagasje. Mange har sett og opplevd grusomme handlinger og opplevelser som setter dype spor. Helsetilbudet disse barna har hatt i hjemlandet varierer veldig i kvalitet og tilgjengelighet, og mange av de trenger oppfølging på somatisk helse og tannhelse. Per i dag får ikke disse et godt nok tilbud.

SOS
BARNEBYER

Barn på flukt

Barn på flukt

Barn som har flyktet til Norge får svært mangelfull oppfølging av psykisk helse. De har hatt opplevelser ingen mennesker skal ha, og mange er fortsatt dypt bekymret for familie og venner som er igjen i områder med krig eller annen konflikt. Mange ungdommer har også et stort press på seg fra familie i hjemlandet både når det gjelder økonomi og familiegjengforening, som legger ytterligere byrde på ungdommene. Det er åpenbart at barna trenger psykisk helsehjelp, og like åpenbart at de ikke kan overlates til seg selv her i Norge. Tilbakemeldinger fra ansatte rundt denne målgruppen ute i kommunene melder tilbake at det psykiske helsetilbudet som ungdommene trenger er lite tilgjengelig og tilpasset behovet. Den manglende oppfølgingen av deres psykiske helse reduserer deres muligheter for å lykkes i livet her i Norge.

SOS
BARNEBYER

Barn på flukt

Barn på flukt

Mange av familiene som flykter til Norge fra land med krig eller undertrykking, har svært vonde opplevelser fra hjemlandet eller fra flukten. Eller de er bekymret for dem som ble igjen. Selvsagt preger opplevelsen og frykten dem, og mange utvikler angst og andre psykiske sykdommer. **De traumatiserte foreldrene som har flyktet til Norge får i beste fall utilstrekkelig hjelp fra psykisk helsevern.** Barna deres må vokse opp med mor og far som har svekket omsorgsevne, på grunn av deres psykiske helse. Og det må de klare i et land der de ikke forstå kodene, der de ikke ha venner eller nettverk som kan hjelpe.

SOS
BARNEBYER

Barn på flukt

Barn på flukt

Mange barn i familier som har flyttet til Norge fra et annet land, sliter med at foreldrene ikke blir integrert. Manglede nettverk, dårlig norsk, og derfor fraværende forståelse for det norske samfunnet, gjør at de blir dårligere foreldre. De klarer ikke å veilede barna, og bidrar til at også barna blir utenfor.

SOS
BARNEBYER

Barn på flukt

Barn på flukt

Enslige mindreårige asylsøkere blir diskriminert av Norges praksis ved at de ikke likebehandles som andre barn ved at enslige mindreårige asylsøkere over 15 år ikke legges under barnevernets ansvar. FN har kritisert Norge for omsorgen for asylbarn og forsvinningene i flere år og i en rekke organer, inkludert menneskerettighetskomiteen, torturkomiteen, rasekomiteen og komiteen for sosiale og økonomiske rettigheter. FNs høykommissær for flyktinger har også kritisert Norges praksis.

**SOS
BARNEBYER**

Barn på flukt

Barn på flukt

Unge flyktninger i aldersgruppen 16-18 år risikerer å stå uten skolegang eller opplæringstilbud etter de er bosatt i kommunene. Kommunene har ansvar for opplæring i grunnskolealder, samt i gruppen 18-55 år gjennom voksenopplæring. Barn og unge i videregåendealder er under fylkeskommunens ansvar, men har ikke lovmessig krav på opplæring før de er innskrevet ved en videregående skole. Opptak til VGS er 1. mars hvert år. Hvis en flyktning ankommer rett etter fristens utløp, vil vedkommende kunne risikere å måtte vente et år til neste opptak, samt sommeren over før skolestart. Enkelte kommuner dekker over med eget tilbud, men dette er ingen holdbar løsning, og danner et utrygt tilbud. De unge risikerer å stå utenfor samfunnet og sosiale arenaer svært lenge i en tid hvor tilknytning og avbrekk fra monotone hverdager er særlig viktig.

**SOS
BARNEBYER**

Barn på flukt

Barn på flukt

Enslige mindreårige flyktninger risikerer dårligere oppfølging grunnet variasjonene i vergeordningen. Vergeordningen er en svært viktig rettighet som unge flyktninger har for å være sikker på at de får ivaretatt sine rettigheter, tilbud og nødvendig oppfølging. Dessverre er det ingen klare nasjonale retningslinjer som stiller krav til vergens kompetanse, og kvaliteten på den veiledning den enslige mindreårige asylsøkeren mottar. Personlig egnethet og initiativ fra vergen får i for stor grad påvirke tilbudet til ungdommene.

SOS
BARNEBYER

Barn på flukt

Barn på flukt

Saker hvor barn forsvinner fra asylmottak blir sjeldent etterforsket, og barna blir overlatt til seg selv. Sårbarheten til disse barna forsterkes av at de er i et nytt og fremmed land uten sine primære omsorgspersoner. Det er helt tydelig at bo-forholdene og utryggheten opplevd av barn og ungdom på mottak og omsorgssentre er en sentral årsak til forsvinninger. Tilbakemeldingene som gis fra både UDI, representanter fra regjeringen og justismyndighetene på hvordan dette kan skje, peker det seg ut en utydelig ansvarsfordeling mellom ulike tjenester og etater og manglende politisk vilje til å gripe inn. Det er rett og slett ingen som kjenner på et stort nok ansvar for disse barna til at de følger dem opp utover sin «melding videre i systemet». Det er nærmest i ferd med å utvikle seg et A-lag og B-lag av barn i Norge. Hadde foreldre gjort like lite for å følge opp barn de har ansvar for, hadde myndighetene fort satt inn tiltak for å ta omsorgen fra dem.

**SOS
BARNEBYER**

Hverdagen: barnehage og skole

Hverdagen: barnehage og skole

Barn og ungdom med ufrivillig skolefravær mister sosial tilhørighet og får store faglige hull. Den stadig økende skolevegringen er en del av dette. Støtteapparatet rundt dem svikter eller er for varierende i kvalitet. Barna som faller ut av den ordinære opplæringen og skolen risikerer utenforskap. Dette medfører store kostnader for individene det gjelder, men også for samfunnet på sikt.

**SOS
BARNEBYER**

Hverdagen: barnehage og skole

Hverdagen: barnehage og skole

Barn kan være slemme med hverandre. I noen tilfeller utarter mobbingen, og blir til fysisk eller psykisk vold. Den harde realiteten er at barn som mobbes kan få sin oppvekst ødelagt. Veldig ofte kunne problemene vært stoppet lenge før, på skolen.

Opplæringslovens paragraf 9A, som omhandler alle elevers rett til et trygt og godt skolemiljø, etterlevs alt for ofte ikke.

Skolen har plikt til å forebygge mobbing, og skal følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom de har mistanke om, eller kjennskap til mobbing. Likevel mobbes det, og likevel faller barn og unge utenfor.

SOS
BARNEBYER

Hverdagen: barnehage og skole

Hverdagen: barnehage og skole

Vi har et skolesystem som er for firkanta og lite tilpasset hvert enkelt barn. Barn, og særlig gutter, strever med å «passe inn» slik skolesystemet vårt forventer. Allerede fra barnehagen vil barn som på bakgrunn av eventuelle ulike diagnoser, hjemmesituasjon, lærevansker eller sosiodemografiske utfordringer oppleve at de havner bak andre barn. Noe som forsterkes utover skoleløpet. Lærere gir beskjed om at de har for liten tid, kapasitet og mulighet til å tilpasse skolehverdagen for disse barna; foruten ordinære og mer krevende tiltak som spesialpedagogisk tilbud o.l.

**SOS
BARNEBYER**

Hverdagen: barnehage og skole

Hverdagen: barnehage og skole

Mange foreldre sliter med grensesetting og egen foreldrekompetanse i oppdragelsen av barna sine, og stadig **flere lærere melder om barn og unge som risikerer å få atferdsvansker** av denne grunn. Flere lærere melder om foreldre som er lite tilstedeværende i barnas liv, både på skolen og barnas sosiale miljø. Det er flere sammensatte årsaker til hvorfor foreldrene ikke er like tilstedeværende i barnas liv, enten det er sosioøkonomiske eller sosiodemografiske forhold. Vi vet at foreldre som ikke har det bra, blir raskere sinte, overveldet, kritiske, redde, skamfulle eller foraktfulle eller føler avmakt. Tilgjengelige og lavterskel hjelpetiltak som bygger foreldrekompetanse er etterspurt.

SOS
BARNEBYER

Barnas fritid

Barnas fritid

Ungdom mangler møteplasser, aktiviteter og mestringsarenaer med voksne til stede. Spesielt gjelder dette de som ikke føler seg hjemme i breddeidretten, korpset, speideren eller andre lignende fritidsaktiviteter. Disse ungdommene blir sårbare for ensomhet, utenforskap og i ytterste konsekvens sårbare for rekruttering til gjengmiljøer, radikalisering og kriminalitet.

**SOS
BARNEBYER**

Barnas fritid

Barnas fritid

Barn fra familier som sliter økonomisk har begrensede muligheter til å delta på aktiviteter. **Kostnaden på aktivitetstilbud bidrar til ekskludering og sosialt utenforskap.** Både innen idrett og musikk er det dobbelt så mange unge fra familier med høy sosioøkonomisk status som deltar, sammenlignet med barn fra familier med lav sosioøkonomisk status. Minoritetsungdom er overrepresentert i gruppen som ikke deltar i organisert fritid. Familienes økonomi er i stigende grad med å bidra til utenforskap for barna, og fritids-aktiviteter blir følgelig i mindre grad i stand til å bidra til integrering og sosial utjevning.

SOS
BARNEBYER

Barnas fritid

Barnas fritid

Sammenlignet med andre europeiske land scorer Norge relativt høyt på hvor individualisert samfunn vi har. **Det som gjør at vi tilbringer tid sammen, blir det mindre av i samfunnet vårt.** Vi ser at andelen som føler seg ensomme, eller opplever utenforskap, øker. For barna våre ser vi at tjenestene de omgås og er avhengige av blir stadig mer fragmentert og samarbeider lite på tvers av sektorene. Andelen av oss som stiller opp som frivillige går ned, færre barn deltar i organiserte fritidsaktiviteter, lek og færre av oss stiller opp for viktige samfunnsroller som f.eks. fosterhjem. Samholdet i samfunnet er ikke sterkt nok.

Barnas fritid

Barnas fritid

Ungdom som står i fare for å utvikle rusproblemer får ikke den hjelpen de trenger, fordi mange kommuner står uten gode verktøy til å fange dem opp. Dette til tross for at ungdomstiden er den perioden i livet man er mest sårbar for å utvikle rusproblemer, og en tidlig rusdebut øker risiko for utenforskap senere i livet. Tallene på ungdommers bruk av rusmidler har vært relativt stabil, samtidig har det vært en økning i bruken av kokain blant de mellom 16 og 30 år.

**SOS
BARNEBYER**

Barnas fritid

Barnas fritid

Barnekonvensjonens artikkel 12 slår fast barns rett til å si sin mening og bli hørt. Dette omtales som en av konvensjonens fire grunnprinsipper, og er ikke bare en viktig rett i seg selv, men også viktig for innfrielsen av barnekonvensjonens resterende artikler. Barns rett til å bli hørt skjer ikke av seg selv, men krever aktivt, målrettet arbeid. Å ha innflytelse over samfunnet man lever i er et grunnleggende demokratisk prinsipp. Fordi barn ikke kan stemme ved nasjonale eller lokale valg blir det enda viktigere å sikre deres deltakelse gjennom andre kanaler. Dessverre ser vi at barn og unge i alt for liten grad involveres i beslutninger som angår dem der de bor. De blir sjelden spurt om hva de trenger/ønsker seg av tilbud i eget lokalsamfunn, og hva de mener om forestående planer som påvirker deres liv. De er også en viktig kilde til kunnskap om hva som må til for å forhindre utenforskap og sikre at alle får ta del. **Barn får ikke nok mulighet til å medvirke i sine lokalsamfunn.**

Barnas helse

Barnas helse

Formålet med tverrfaglig helsekartlegging er å skaffe barnevernstjenesten tilstrekkelig informasjon om barnet, slik at barn som skal flyttes ut av hjemmet kan få mer treffsikker hjelp og oppfølging. Tverrfaglig helsekartlegging er ikke tilgjengelig nok og det er ikke nok kapasitet. **Barn som ikke får sin helse kartlagt på en skikkelig måte, risikerer å ikke få riktig hjelp eller oppfølging.**

Barnas helse

Barnas helse

Det er stadig flere barn og unge som får en diagnose, sliter med psykisk uhelse eller mer alvorlige psykiske lidelser. Retten til god og tilgjengelig helsehjelp, herunder også psykisk helsehjelp er en grunnleggende rettighet alle barn har, og er en av grunnsteinene i vårt velferdssystem. Det vi derimot må spørre oss selv om, er om vårt system er godt nok tilpasset dagens barn og unge? Hjelpen gis ofte barnet gjennom at en bekymring resulterer i en utredning som ender i en eventuell diagnose, både når det gjelder fysisk og psykisk helse. I et slikt system får ofte barnet en følelse av det er noe galt med dem – og at det må repareres. Selv hvis barnet har normale reaksjoner på sine omgivelser og/eller utilfredsstillende omsorg.

Dagens utredningssystem er ikke tilpasset barn og unge. Det er også en manglende nysgjerrighet på hva vi kan gjøre med barns omgivelser for at de skal få det bedre.

SOS
BARNEBYER

Barnas helse

70, 71

Barnas helse

Syv prosent av barn og unge i alderen 4 – 14 har en psykisk lidelse, altså over 40 000 barn. **Altfor mange barn med psykiske vansker får ikke hjelp.** BUP har sprengt kapasitet, og lang (og økende) ventetid. **Bistanden barn får fra BUP er begrenset, og barnet får den for sent.** De som trenger det aller mest får som oftest ikke det rette tilbudet. Ressurssterke foreldre roper høyest, og får ofte sine barn foran i køen. Kapasiteten går derfor med til å behandle barn og unge som ikke nødvendigvis trenger det mest.

Barnas helse

Barnas helse

Andelen som blir diagnostisert med en psykisk lidelse er stigende, mest blant jenter og kvinner mellom 12 – 24 år. Det er altfor lite forebyggende arbeid på psykisk helse mot barn og unge. **Barn og unge med begynnende psykiske problemer får så godt som ingen tidlig oppfølging.** Barn og unge blir hengende etter, og mange faller helt utenfor. De mister grunnleggende trening i sosiale ferdigheter, de får svekket eller mister sine nettverk, og de kommer på etterskudd på skolen. Utviklingen er selvforsterkende, og setter uopprettelige spor inn i voksenlivet.

SOS
BARNEBYER

Barnas helse

Barnas helse

Altfor mange barn i Norge tilhører familier hvor minst én av foreldrene har en psykisk lidelse eller et rusmiddelproblem. Av disse har om lag en firedel foreldre med alvorlige lidelser. I disse familiene er det ofte en familiehemmelighet at foreldrene sliter med psykiske lidelser. Barna kan få skam- og skyldfølelse. De forstår intuitivt at sykdommen skal skjules og er utrolig lojale. Det er mange barn som da må ta på seg foreldrerollen ovenfor seg selv og søsknene sine. Barn fanger opp mye av det som det blir snakket om i familien, men ofte er det ingen som snakker direkte til dem og forklarer. Det er viktig å understreke at barn av foreldre med psykiske lidelser i utgangspunktet er friske. **Barn som vokser opp med foreldre med psykiske lidelser får mangelfull støtte for å forebygge at de selv skal få psykiske problemer.** Forskning viser dessuten en god behandlingseffekt hos foreldre når barna ivaretas parallelt med foreldrene.

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Mange kommuner utvikler tiltak og metoder for å løse utfordringer de står i. Det er positivt at mange kommuner ønsker å drive innovasjon av nye og bedre måter å hjelpe barn – men det er bortkastet tid å finne opp hjulet på nytt. Svært ofte ser vi at kommuner jobber med å løse de samme problemstillingene, uten å samarbeide, og uten å vite at jobben allerede er gjort i andre kommuner. Sett fra utsiden virker det tydelig at det ikke er tilrettelagt for god erfaringsutveksling mellom kommuner. Det gjør at noen finner gode løsninger, mens mange ikke engang nyter godt av det som gjøres bra andre steder. **Barn rammes av at kommunen deres ikke er kjent med andre gode tiltak som ville vært riktige for dem.**

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

I større kommuner prøves det ut mange forskjellige tilbud, men **tjenestene har ofte manglende kjennskap til hvilke tilbud som finnes.** Det igangsettes prosjekter og utprøvinger i de ulike tjenestene, men det er ingen samlet oversikt over hva som finnes av muligheter. Ansatte som skal hjelpe barn, vet da ikke om alle mulighetene som finnes – og barn får kanskje ikke den hjelpen de hadde hatt størst nytte av.

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Det arbeides godt i flere lokalmiljø med forebyggende tiltak for ungdom, spesielt i utsatte områder. For barn og unge er det imidlertid en stor utfordring at **mange gode tiltak er kortsiktige og avhengige av videre finansiering**. Prosjektfinansieringen fører med seg manglende kontinuitet og utrygge rammer for de som driver tiltakene. De er også sårbare for budsjettkutt da det ikke er lovpålagte oppgaver.

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Barn og familiene deres blir for ofte lidende av **utilstrekkelig og sviktende samarbeid mellom de ulike tjenestene i kommunen**. Den ene vet ikke hva den andre gjør. Vi møter mange kommunale barnevernstjenester, og gjennomgående tilbakemeldinger er at man ikke er flinke nok til samordning og samhandling for det barna trenger. Altfor ofte er det tjenestenes behov og hva som er mulig her og nå, som avgjør tilbudet som gis – ikke hva som er barnets beste. Silotenkning, taushetsplikt og manglende kunnskap om hverandres tjenester gjør samarbeid vanskelig. Barna og familiene deres får da ikke den hjelpen de trenger.

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Det er få tjenester, om noen, som er flinke på å kartlegge barnas erfaringer og til å spørre barna om råd når tjenestene og tiltak skal utvikles. Reell involvering er vanskelig, men en mulig kilde til verdifull kunnskap for tjenestene. Innflytelse betyr ikke at man nødvendigvis får det som man vil, men det man sier og foreslår tas på alvor.

**SOS
BARNEBYER**

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har plikt til å bistå barnevernstjenesten med plassering av barn utenfor hjemmet (bistandsplikten). Plikten inntreer på anmodning fra kommunen og innebærer at Bufetat skal finne frem til et egnet fosterhjem eller en egnet institusjonsplass til det enkelte barn. Dette er et viktig premiss for å sikre at alle barn som må plasseres utenfor hjemmet får et godt og egnet tilbud, uavhengig av kommunens kapasitet og ressurser. Flere kommuner har varslet om at Bufetat ikke oppfyller sin bistandsplikt, ei heller bistår til å finne alternative løsninger i samråd med kommunene. **Dette betyr at barn står uten tak over hodet når barnevernstjenesten ikke får hjelp av Bufetat til å finne et nytt, trygt bosted til dem.**

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Altfor ofte er det kun tiltak som passer inn i allerede etablerte rammer og rutiner som vurderes. Resultatet er for lite individuelle tilpasninger for å møte barnets behov. **Det er både manglende evne og begrensede muligheter til å tenke utenfor boksen.** Det er et regel- og rutinevelde som gjør mange ansatte redd for å gjøre feil, og det er stor variasjon i personlig egnethet blant de ansatte. I tillegg er det lite kultur i mange av tjenestene for å se etter andre løsninger enn de etablerte, det er tilsynelatende ikke lov «å bruke hue».

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Barn og ungdom i barnevernet opplever stor utskiftning av voksne. Vi vet at relasjoner, erfaring, kunnskap og stabilitet er viktig både på institusjoner og i barneverntjenesten. Årsaken til den altfor høye turnoveren i barnevernet er kompleks og handler om ulike faktorer som ledelse, høyt arbeidspress, kombinasjonen lav lønn i forhold til ansvar og belastning. Men også at rekrutteringen kan i mange tilfeller blir for ensidig.

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Det er **for lite mangfold blant de voksne som skal møte barn og ungdom i barnevernet**. Rent karakterbasert inntak til barnevernutdanningen fører til smal rekruttering og lite mangfold. Dagens inntaksordning tar heller ikke inn over seg viktigheten av personlig egnethet og motivasjon for å jobbe med de mest sårbare barna.

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Barna risikerer at grunnlaget for deres situasjon ikke blir godt nok utredet med kun én sakkyndig. Det blir ofte lagt stor vekt på den sakkyndiges konklusjoner både i domstoler og i barneverntjenesten. Samtidig vet vi at mange sakkyndige jobber alene og uten noen former for intern kvalitetssikring eller kollegaveiledning. Det er også dokumentert at flere sakkyndige mangler den riktige kompetansen til å utrede ulike typer barnevernssaker på en god nok måte.

**SOS
BARNEBYER**

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Det er varierende kompetanse om barnevern blant advokater, nemndledere og dommere i barnevernssaker. Samtidig er det slik at det i dag ikke stilles særskilte krav til advokater som representerer private parter i en barnevernssak og man risikerer at de som bistår familien ikke er barnefaglig kompetente.

Barn risikerer at kvaliteten på arbeidet som gjøres av advokater, nemndledere og dommere ikke er godt nok i saker og beslutninger som er avgjørende for deres liv. Dette går også ut over både barn og foreldrenes rettssikkerhet.

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Økt grad av samvær medfører økt administrasjon- og tilsynsbyrde for barneverntjenestene. For de tjenestene som allerede strever med å få oppfylt sine lovpålagte oppgaver medfører dette at det kan gå ut over kvaliteten på arbeidet. I flere **barneverntjenester mangler man kompetanse og gode nok tiltak til å følge opp biologiske foreldre**, noe som er problematisk med tanke på målsetning om gjenforeldning.

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Ingen vet hvorfor antallet omsorgsovertakelser går ned.

Nedgangen kan være positiv, dersom forebyggende arbeid fungerer, at tjenestene jobber bedre med familiene slik at de selv blir i stand til å ta seg av sine barn. Problemet er at vi ikke vet hva som er grunnen. Det kan like godt være fordi det er få fosterhjem, finner man andre hjelpetiltak. Eller at terskelen har blitt for høy, for eksempel etter EMD-dommene. I så fall får ikke barna den hjelpen de trenger. Dette er et kritisk kunnskapshull.

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Det er en stadig polariserende debatt rundt barneverntjenesten i Norge, både i tradisjonelle medier og i sosiale medier. Fra en rapport utarbeidet av Tall og Analyse kommer det frem at mange biologiske foreldre i kontakt med barnevernet oppsøker barnevernkritiske grupper i sosiale medier for å hente erfaringer og informasjon fra andre foreldre, samt delta i kritiske og til dels konspiratoriske diskusjoner mot barneverntjenesten. Blant annet ser vi at tonen i debatten hos de barnevernkritiske gruppene er tidvis svært hard og inneholder trakassering, hets og direkte trusler mot barnevernet som system og mot navngitte enkeltpersoner. Dette kan påvirke rekruttering og turnover og dermed stabiliteten i tjenestene og relasjonsbrudd. **Ansatte i barneverntjenesten opplever trusler, vold og netthets som en del av sin hverdag.**

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Det er stor variasjon av kvalitet i tolketjenestene som barneverntjenesten og andre tjenester må benytte seg av i møte med barn og foreldre som må benytte seg av dette. Tilbakemeldinger fra førstelinjen i disse tjenestene peker på at dette gir store utfordringer og konsekvenser når det gjelder både undersøkelsesfasen, foreldreveiledning og oppfølging av familiene. **Dårlige tolketjenester resulterer i at barn og foreldre ikke får den hjelpen de har krav på.**

SOS
BARNEBYER

Tjenestene som skal hjelpe

Tjenestene som skal hjelpe

Ny barnevernlov styrker barns kulturelle rettigheter. Norge er pålagt å ta hensyn til barns etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn i barnevernssaker. Likevel er dette krevende i praksis og kommer ofte i strid med andre tungtveiende hensyn. Også **barneverntjenesten mangler kompetanse om barn med annen kulturell bakgrunn**, dermed er det mange barn som mister tilknytning til kultur og religion, samt morsmålet og med det grunnlag for tilknytningen med sin biologiske familie.

SOS
BARNEBYER

Snart voksen

Snart voksen

Det er behov for å styrke ettervernstilbudet og oppfølging av ungdom i overgangen til voksenlivet. Det er godt dokumentert at **mange ungdommer i barnevernet får ikke god nok hjelp i fasen fra ungdom til ung voksen**. Spesielt gjelder dette de som har mottatt tiltak utenfor hjemmet. Det er stor ulikhet i hva slags ettervernstiltak kommuner og regioner tilbyr. Dette er et rettssikkerhetsproblem.

Snart voksen

Snart voksen

Ettervernsarbeidet i kommunene er ulikt organisert og ofte lavt prioritert. En tredjedel av alle barnevernsledere sier at de ikke har tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre passende ettervernstiltak. Altfor få ungdommer får noe som helst hjelp etter at barnevernstiltakene avsluttes, og den hjelpen som gis er ofte for dårlig. Spesielt ungdommer som har sammensatte utfordringer og lang barnevernserfaring opplever større utfordringer med ettervernstilbudet. **Samfunnet og tjenestene gir tilsynelatende opp de ungdommene som sliter mer og har et større ettervernsbehov.** Resultatet er at mange ungdommer med erfaring fra barnevernet går inn i voksenlivet uten noe særlig tro på at de kan lykkes.

SOS
BARNEBYER

Snart voksen

Snart voksen

Mange ungdom med erfaring fra barnevernet får bråere overgang til voksenlivet enn de fleste, når tiltaket fra barnevernet stopper. Flere sliter med psykiske problemer fra før, og nå overlates de til seg selv. Det er for variabelt og for mangelfullt hva som finnes av botiltak som kan lette overgangen til voksenlivet, **for få tilbys gode nok boløsninger som er tilpasset den enkeltes behov.**

SOS
BARNEBYER

Snart voksen

Snart voksen

Det er dessverre mange unge i barnevernet som mangler varige og gode relasjoner med voksne. Flere har liten eller ingen kontakt med biologisk familie, og mange opplever at den gode oppfølgingen de har hatt med barnevernet bortfaller. **Mange ungdommer går inn i voksenlivet uten voksne som kan veilede og gi dem støtte.** Viktighet av sosiale fellesskap, og støttende relasjoner i overgang til voksenlivet, er godt dokumentert.

SOS
BARNEBYER

Snart voksen

Snart voksen

Overgangen til voksenlivet starter tidlig for mange barn som har vært i barnevernet. **Det er også for mange barnevernsaker for ungdom som avsluttes uten grundige nok vurderinger.** Derfor blir de stående alene altfor tidlig, uten at det er laget en god nok plan for hvordan de skal klare seg videre etter at barneverntiltak er avsluttet.

Snart voksen

Snart voksen

Ungdom faller utenfor, rekrutteres inn i kriminelle rusmiljøer, med store konsekvenser for liv og fremtidsutsikter. **Kampen mot ungdomskriminalitet mangler satsing på både forebyggende-, målrettede og oppsøkende tiltak.** Barn og unge som begår kriminelle handlinger har svakere oppvekstsvilkår enn øvrige barn og unge, og de har ofte vært i kontakt med barnevernet. Myndighetene mangler verktøy for å hjelpe. Samarbeidet mellom barnevern og politi er mangelfullt og med store lokale forskjeller.

SOS
BARNEBYER

Politikken – både lokalt og nasjonalt

Politikken – både lokalt og nasjonalt

I tråd med barnevernreformen har det helhetlige ansvaret for det kommunale barnevernet blitt overført til kommunepolitikerne. Dette innebærer ikke bare det økonomiske ansvaret, men også hvordan man sikrer god kvalitet i tjenesten og jobber mer forebyggende ovenfor familiene. Vi ser dessverre at **lokalpolitikerne har en berøringsangst ovenfor barnevernet** når det gjelder vedtatt politikk i deres partiprogrammer. Dette er problematisk når ansvaret er overført til kommunestyret, og krever mer kompetanse og eierskap.

SOS
BARNEBYER

Politikken – både lokalt og nasjonalt

Politikken – både lokalt og nasjonalt

Alle barn har verdifull kunnskap, erfaring og egenskaper. De kan og bør tilføre både familien og lokalsamfunnet viktige impulser, men da må de få muligheter og hjelp til å uttrykke sine meninger. Det finnes prosjekter rundt om i flere kommuner som har til hensikt å få fram barn og unge sine meninger om hvordan de ønsker at omgivelsene deres utformes, men det er få. **Det er for få steder som gir barn reell innflytelse på hvordan man kan skape gode lokalsamfunn.** Det er også for liten grad av deling av barns meninger med politikere lokalt, for å bygge kunnskap og skape engasjement for de mest utsatte barna. Vi må høre på barnas meninger, og ta de på alvor.

Politikken – både lokalt og nasjonalt

Politikken – både lokalt og nasjonalt

I vår velferdsstat er vi avhengige av et godt demokrati, og folkevalgte som tar ansvar for å sikre at vi har et velferdssystem som tar vare på oss, når vi trenger det. Dette gjelder for alle våre politiske nivåer: Regjeringen, Stortinget, fylkeskommunen og kommunen. **Barn, unge, og familier som er ekstra utsatt står altfor langt nede på politikernes prioritierungsliste.** Det er stadig tiltak opp mot enkelte grupper som for eksempel familier i lavinntekt, men veldig få tiltak som faktisk tar tak i de framforliggende utfordringene disse gruppene opplever.

SOS
BARNEBYER

Ingen barn skal være alene

Ingen barn skal være alene

Vi avslutter med det mest skremmende av alt: **Altfor mange barn i Norge vokser opp alene.** Som vi ser så finnes det hull i systemene i hvert eneste hjørne av samfunnet vårt hvor barn og unge lever sine liv. Det er hullene i skolesystemet som lar barn falle bak. Det er mangel på de forebyggende tiltakene i hjemmet som gjør at familier får hjelpen de trenger tidlig, slik at de kan holde sammen. Vi ser det på butikken, skolegården og lekeplassen hvor barn som har flyktet til Norge ikke får deltatt på lik linje som andre barn.

Vi snakker om barn og unge som har en grunnleggende rettighet til beskyttelse, helsehjelp, utdanning, lek og fritid – men som opplever for store hull i sikkerhetsnettet vårt til at de får den hjelpen, og omsorgen de trenger.

Det er hårreisende at ikke disse mest utsatte barna er det aller høyest prioriterte temaet i samfunnet. Samfunnskostnadene er enorme ved å la disse barna vokse opp til kriminalitet, rus og utenforskap. Politikere nasjonalt og i hver kommune burde bøye nakken i skam. Men ikke bare politikerne – vi har alle et ansvar for de barna som trenger noen som står opp for dem!

SOS
BARNEBYER